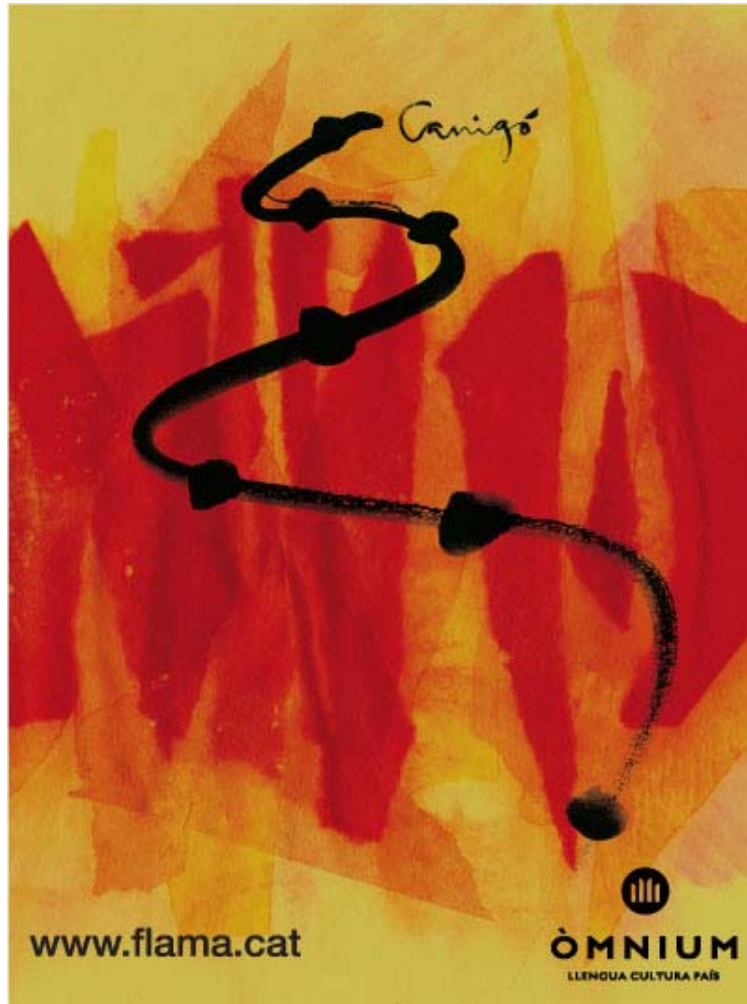

FLAMA DEL CANIGÓ FOCS DE SANT JOAN 2011

Dossier de premsa

ÍNDEX

1.- Presentació. Pàg. 3-4

2.- Qui organitza la Flama el Canigó. Actes Osona, Ripollès Garrotxa. Tradicat. Òmnium Osona i Òmnium Garrotxa Pàg. 4-6

3.- Distribució de la Flama i encesa dels Focs de Sant Joan. Pàg. 7-9

4.- La imatge 2011. Pàg. 9-10

6.- Algunes rebudes al territori. Pàg. 10

ANNEX 1. – Missatge de la Flama del Canigó

ANNEX 2.- Una mica d'història

Adjuntem al correu electrònic el pdf del tríptic i la postal 2011 editats per Tradicat.

1.- Presentació

(Web nacional de la Flama del Canigó: www.flama.cat)

La Flama encén fogueres arreu dels Països Catalans

Any rere any, la Flama del Canigó arriba a pobles i ciutats d'arreu del nostre territori mercès a la feina desinteressada de centenars de persones, entitats i plataformes que es preocupen d'escampar la Flama que baixa des del cim del Canigó la nit del 22 al 23 de juny.

Es tracta d'un projecte **plural, participatiu** i que mostra la força de la **societat**

civil implicada: associacions culturals, centres excursionistes, entitats esportives, ajuntaments, colles de diables, ateneus, centres musicals, associacions de veïns, i les mateixes seus territorials d'Òmnium esdevenen equips de foc encarregats de transportar i rebre la Flama, amb la que s'encendran les fogueres de Sant Joan.

La Flama del Canigó és la festa d'encesa dels **Focs de Sant Joan amb la Flama arribada del cim de la muntanya del Canigó**, una festa arrelada al llarg de tots els Països Catalans i amb un fort valor simbòlic i d'identitat nacional.

El foc de la Flama del Canigó resta al Museu de la Casa Pairal de Perpinyà durant tot l'any. El dia 22 de juny s'agafa aquesta flama i es puja fins al cim del Canigó. Aquí s'encén la llenya portada de diferents parts dels Països Catalans una setmana abans. Aquest és el foc que s'escamparà per tots els pobles i ciutats del país i que entrada la mitjanit encendrà milers de fogueres de Sant Joan.

Una tradició mil·lenària

La tradició de les fogueres de Sant Joan és una celebració molt antiga, transmesa de generació en generació al llarg de molts segles, amb ella els primers pobladors festejaven la nit més curta de l'any, el **solstici d'estiu**. D'aquesta manera, s'han anat transformant aquelles celebracions prehistòriques en els Focs de Sant Joan actuals. És una **festa popular molt arrelada al nostre país** que té l'element del **foc** com a símbol preeminent.

L'any **1955** Francesc Pujades, vilatà d'Arles de Tec (Vallespir, Catalunya Nord), portat pel seu entusiasme pel Canigó i inspirat pel poema de mossèn Cinto Verdager, tingué la iniciativa d'encendre els Focs de Sant Joan al cim d'aquesta muntanya i des d'allà repartir la seva flama per totes les contrades de la nostra terra. S'iniciava així la renovació d'aquesta mil·lenària tradició; de nou les fogueres prenen un sentit col·lectiu.

La renovació de la tradició

Les tradicions es renoven i adapten a les noves realitats socials i culturals. Davant els nous reptes socials que ens afecten, les festes **populars i tradicionals** són una

eina bàsica de **cohesió** i de construcció col·lectiva.

Per tot el què significa, des d'Òmnium volem donar un nou impuls a la Festa de Sant Joan dotant de més eines la Flama del Canigó per arrelar-la al màxim de municipis i ciutats del país i reforçar-la com a referent nacional a nivell de Països Catalans.

Òmnium i Tradicions i Costums (TiC), que fan les tasques de coordinació i suport als diferents equips de foc d'arreu dels Països Catalans, treballen per assolir els següents objectius:

- Promoure Sant Joan com a Festa Nacional dels Països Catalans (actualment amb 212 ajuntaments que hi ha aprovat mocions a favor) En les comarques de la Demarcació tenim 4 ajuntaments adherits a la Garrotxa, 17 a Osona i 8 al Ripollès. Podeu consultar els ajuntaments adherits per comarques en aquesta adreça:

<http://flamadelcanigo.omnium.cat/www/flamadelcanigo/ca/festanacional>

- Promoure la cultura popular i tradicional com a forma participativa i de cohesió social.
- Fer créixer els actes de rebuda de la flama a totes les comarques dels Països Catalans.
- Facilitar l'organització de l'arribada de la Flama mitjançant la nova web, materials per organitzadors, imatge unificada i una major projecció nacional.

2.- Qui organitza la Flama del Canigó?

A la Demarcació de l'Alt Ter-Garrotxa d'Òmnium Cultural, es compta amb l'organització primordial de Tradicat.

TRADICAT

Òmnium Cultural, juntament amb **Tradicions i Costums**, coordina el desenvolupament de la Flama del Canigó al Principat i ofereix el suport organitzatiu a les desenes d'entitats, institucions i grups que organitzen l'arribada de la Flama als seus pobles i ciutats. Per fer-ho, es coordina amb les entitats que impulsen la Flama a la Catalunya Nord.

MÉS DE 40 ANYS PORTANT LA FLAMA DES DEL COLL D'ARES PER LES RUTES QUE PASSEN PER OSONA I EL RIPOLLÈS.

NOVETATS D'ENGUANY:

Fa més de quaranta anys que la Flama arriba des de la Catalunya del Nord i els portadors la lliuren per les diferents rutes dels Països Catalans, enguany s'han afegit a rebre la flama les poblacions osonenques d'Espinelves i Viladrau.

Proposta a les escoles:

- Amb el suport del Consell Comarcal d'Osona, el Consell Comarcal del Ripollès i Unnim obra social, s'ha enviat a totes les escoles de les dues comarques material pedagògic que els infants de 6 a 10 anys poden treballar. Es tracta de resseguir uns punts que formen un quinqué de cartolina dissenyat per divulgar la Flama del Canigó a cada poble.

ÒMNIUM
LENGUA CULTURA PAÍS

TRADICAT

Acte al Coll d'Ares, dijous 23 de juny 2011:

2/4 de 2: Dinar de germanor.

(Inscripcions per al dinar: Tel: 689387148 Tradicat / 628847730 Òmnium)

2/4 de 4: Engalanament dels cotxes.

4 tarda: Arribada de la Flama del Canigó

Repartiment de la Flama a tots els equips i particulars.

Benvinguda als catalans del nord i lectura dels missatges. Lectura del Missatge de la Flama del Canigó 2011. Escrit per Pep Coll, escriptor i Premi Sant Jordi de novel·la 2007.

Glossa al poema Canigó a càrrec de SAT-Teatre Centre de Sant Joan de les Abadesses.

Record a Jordi Barre.

Homenatge als antics portadors de la Flama del Canigó: Antoni Anguera i Puig, Josep Aguilar i Corts, Miquel Albó i Vidaldellobatera. Tots tres de Vic.

Lectura de poemes (a càrrec de Teresa Rius del Voltreganès i altres rapsodes)

Sardana de germanor.

Interpretació de la Muixeranga d'Algemesi i de l'himne nacional de Catalunya "Els Segadors", a càrrec dels grallers.

Seguidament, cap a les 5 de la tarda, sortida de les caravanes per tal de repartir la Flama del Canigó arreu dels Països Catalans.

Adjuntem al correu, els pdf's de les rutes 2011, amb el missatge d'enguany, i el de la postal (versions pròpies de Tradicat diferents de les de nivell nacional).

Aquest any el tema és el 125 aniversari del poema Canigó de Jacint Verdaguer.

Aquest divendres 17 de juny, Manlleu-Tradifoc obre els actes de la Flama del Canigó a la comarca d'Osona: L'Àrea de Cultura de l'Ajuntament de Manlleu i els Amics de la Flama del Canigó de Manlleu-Tradifoc, es complauen a convidar-vos a l'acte del pregó del TRADIFOC-SANT JOAN 2011, a càrrec de Jaume Gaspar Deloncle, director del Museu d'Història de la Catalunya del Nord "El Castellet" de Perpinyà.

Es clourà l'acte amb l'actuació musical dels alumnes de l'escola El Carme-Vedruna de Manlleu.

Dia: Divendres, 17 de juny de 2011
Lloc: Sala d'exposicions de Can Puget (Baixada de la Fidela 1-3)
Hora: 20.30h

Olot-Garrotxa:

Òmnium Garrotxa porta la Flama del Canigó a Olot.

A les 7 de la tarda del 23 de juny arribarà la Flama del Canigó a la Plaça del Carme i el grup dels escoltes la portaran en cercavila fins a la Plaça Mora on arribaran a 2/4 de 8. Allà es llegirà el manifest 2011 i es lliurarà la Flama als equips de foc de tota la comarca que la vulguin venir a buscar fins a 2/4 de 9.

Amb la Col·laboració de Greda i l'Associació de Veïns del Nucli Antic.

Actes als pobles del Ripollès, Osona i Garrotxa (en construcció):

<http://flamadelcanigo.omnium.cat/www/flamadelcanigo/ca/agenda.html>

Per a més informació:

President de Tradicat, Pep Costa: 689 387148
llibreter@costavic.com

Xevi Rovira, tècnic Òmnium Alt Ter: 628847730
altter@omnium.cat

Es tracta d'un projecte plural, participatiu i que mostra la força de la societat civil implicada: **associacions culturals, centres excursionistes, entitats esportives, ajuntaments, colles de diables, ateneus, centres musicals, associacions de veïns, equips de focs i les mateixes seus territorials d'Òmnium (24 arreu del territori).**

Facilitant l'organització: material per a organitzadors

Els equips de foc i totes aquelles persones interessades poden sol·licitar materials sobre la Flama del Canigó, alguns dels quals de manera gratuïta i altres a un preu de cost reduït per tal que en molts casos serveixi a les entitats per autofinançar els actes. La finalitat d'aquests materials és facilitar l'organització de la rebuda de la Flama.

Cartells, bandes pels cotxes, adhesius, punts de llibre, samarretes amb la imatge de la Flama, tríptic sobre la tradició de Sant Joan, torxes i quinquers s'han pogut demanar durant els últims mesos omplint un formulari al web www.flama.cat.

3.- Distribució de la Flama i encesa dels Focs de Sant Joan

La festa del foc de Sant Joan es divideix en diferents fases ja acaba la revetlla de Sant Joan, però comença un cap de setmana abans.

- **Aplec del Canigó.** El cap de setmana previ a Sant Joan es realitza una pujada al cim del Canigó per portar els feixos de llenya vinguts d'arreu que serviran per encendre el dia 23 la foguera amb la Flama de l'any anterior i d'on sortirà el foc per guardar la Flama un any més. El **Refugi de Cortalets** és un dels espais de trobada per a accedir al Canigó.
- **Vetlla de la Flama al Canigó.** La nit del 22 al 23 de Juny es vetlla la Flama - que ha estat guardada tot l'any al Castellet de Perpinyà- al cim del Canigó. A partir de la mitjanit, comença a repartir-se la Flama entre les persones assistents i inicia les diferents rutes per a encendre els Focs de Sant Joan arreu dels Països Catalans.

Al **Coll d'Ares** surt, entre altres, la Flama que serà rebuda a Barcelona, al Parlament de Catalunya, i que viatjarà fins al Camp de Tarragona, Terres de l'Ebre i el País Valencià. També des del Coll d'Ares la Flama marxa cap a altres centres de repartiment que l'escamparan per la resta del territori de parla catalana.

La nit del 23 al 24 de juny, es **regenera** la Flama al cim del Canigó

encenent la foguera amb els feixos duts el cap de setmana anterior i guardant-ne el foc per a poder encendre els Focs de Sant Joan l'any vinent.

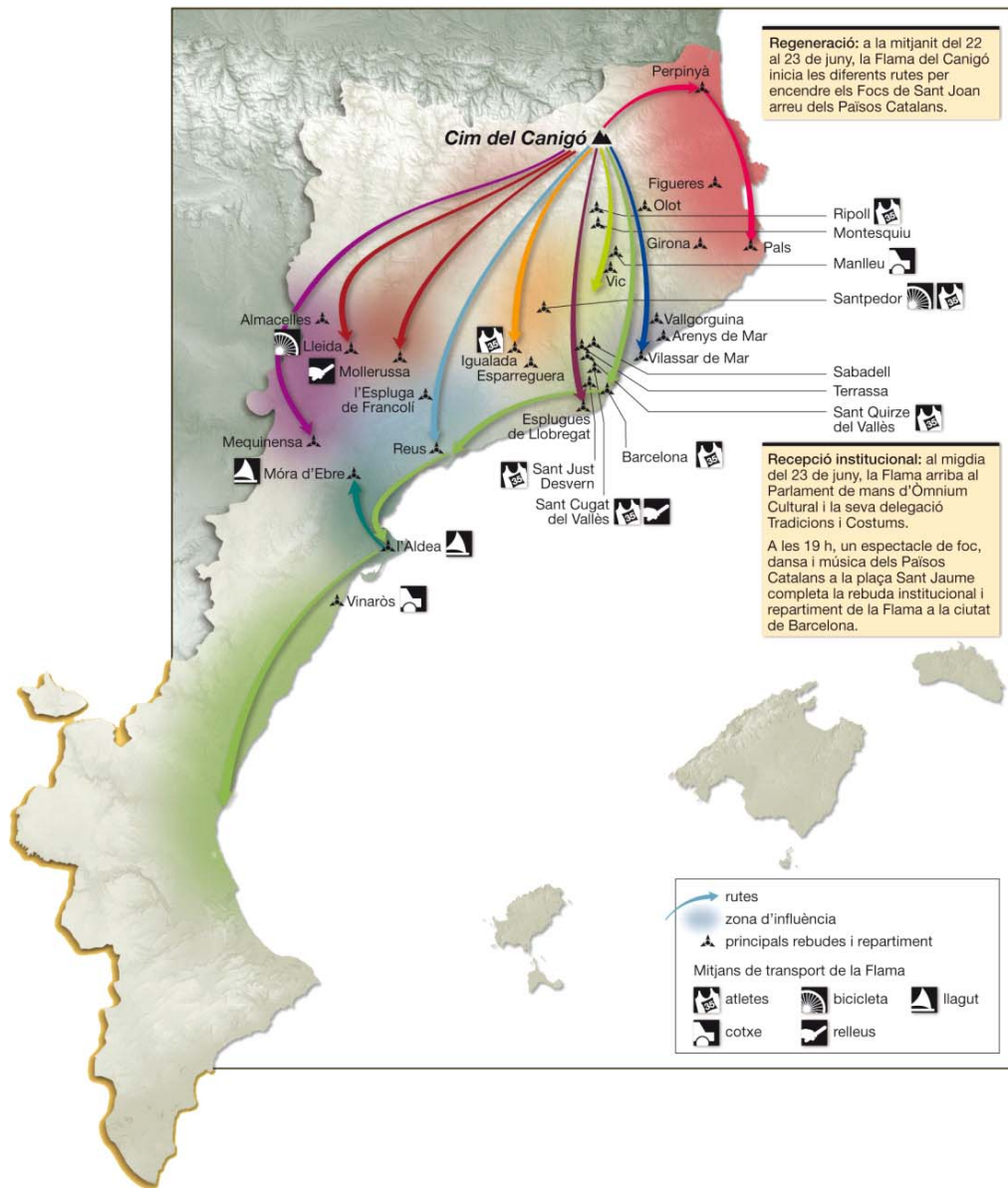
- **Transport i rebuda de la Flama del Canigó.** La flama del Canigó arriba als diferents pobles mitjançant torxes i quinqués i es mostra pels carrers amb l'objectiu de donar a conèixer que comença la Nit de Sant Joan.

Aquesta arribada es realitza de les més diverses maneres, ja sigui en cotxe, bicicleta, patins, a peu o fins i tot en llagut. Tot plegat, comporta que les entitats esportives tinguin una importància cabdal en l'arribada de la Flama del Canigó a les seves poblacions.

Existeixen un seguit de rutes principals així com poblacions que exerceixen de centres de repartiment. Al parlar de **rutes**, ens referim a aquells equips de foc que transporten la Flama des del Canigó (o d'altres indrets) a la seva població. Al parlar de **centres de repartiment**, ens referim a poblacions on d'altres poblacions properes s'acosten a recollir la Flama del Canigó.

La Flama del Canigó arriba a més de 350 municipis dels Països Catalans a través d'una vintena de rutes diferents.

Les poblacions organitzen la **rebuda de la Flama del Canigó** de molt diverses maneres però hi ha uns elements comuns que la identifiquen:

- **El Missatge.** Anualment, una personalitat elabora el missatge que es llegirà a les poblacions on arribi la Flama. La lectura del missatge, entès com a manifest, es realitza amb l'arribada de la Flama del Canigó. Enguany, el missatge ha estat redactat per l'escriptor i Premi Sant Jordi de novel·la 2007, Pep Coll [veure ANNEX 1].
- **La Flama.** Essència d'aquesta celebració, arriba a les poblacions en torxes o quinquers, i es disposa en gresols abans d'encendre les respectives fogueres. La Flama que arriba a les diferents poblacions s'apaga al acabar-se la revetlla.
- **La Foguera.** Arribada la Flama, la foguera esdevé l'espai de trobada entre el veïnat on celebrar el solstici. Recentment, degut a les tendències reglamentistes i homogeneïtzadores, la celebració de fogueres per Sant Joan ha topat amb alguns impediments.

Recepció Institucional al Parlament de Catalunya

Cada 23 de juny la Flama del Canigó arriba al Parlament de Catalunya, on és rebuda pel seu president/a. Des del 1980, quan es va restablir el Parlament, que la Flama hi arriba de mans d'Òmnium Cultural i la seva delegació funcional Tradicions i Costums.

A més de la presidenta d'Òmnium Muriel Casals, altres persones representants de la Flama del Canigó seran rebudes per la presidenta del Parlament on es llegeix el missatge de la Flama.

5.- Imatge

La imatge de la Flama transmet l'esperit de difusió de la cultura popular i tradicional i des de l'edició de l'any passat, destaca la importància del camí que està format per l'esforç i la voluntat de centenars de milers de persones que arreu dels Països Catalans contribueixen a que la Flama arribi vinguda des del Canigó fins a centenars de poblacions.

Els cartells anuncien l'arribada de la Flama a cada zona. Ressalten el foc i el treball col·lectiu de les persones que fan possible la seva extensió des del cim del Canigó. Tenen una franja blanca per poder-hi imprimir a sobre la informació dels actes de cada localitat o barri. Mides: 35 x 50 cm.

6.-Algunes de les rebudes al territori

La Flama arriba a les seves destinacions de les formes més diverses: a mans d'atletes que la porten corrents, a través de ciclistes, pujant per un riu o amb cotxe. Els encarregats d'organitzar la rebuda són tant seus territorials d'Òmnium Cultural com entitats locals i comarcals de tot tipus.

PODEU CONSULTAR ELS ACTES DE REBUDA DE LA FLAMA A DIVERSES POBLACIONS A TRAVÉS DE www.flama.cat

ANNEX 1. – MISSATGE DE LA FLAMA DEL CANIGÓ 2011

<http://www.omnium.cat/docroot/omnium/includes/Missatge2011.pdf>

ANNEX 2.- Una mica d'història

L'any 1955 Francesc Pujades, vilatà d'Arles de Tec (Vallespir, Catalunya Nord), portat pel seu entusiasme pel Canigó i inspirat pel poema de mossèn Cinto Verdaguer, tingué la iniciativa d'encendre els Focs de Sant Joan al cim d'aquesta muntanya i des d'allà repartir la seva flama per totes les contrades de la nostra terra. S'iniciava així la renovació d'aquesta mil·lenària tradició; de nou les fogueres prenen un sentit col·lectiu.

L'any 1966 el foc creua per primera vegada la duana i arriba a Vic. Són èpoques ben difícils, sovint de clandestinitat. A poc a poc la xarxa es va anar estenent i el foc, escampat per tot el Principat, va arribar fins al País Valencià.

El 22 de juny, com cada any, un grup d'excursionistes del Cercle de Joves de Perpinyà va a buscar el foc que des de 1955 resta encès al Museu de la Casa Pairal de Perpinyà i la **pugen al cim del Canigó**; després de passar la nit vetllant la Flama i, a trenc d'alba, inicien el descens perquè la Flama arribi a tots els pobles i ciutats dels Països Catalans a temps d'encendre les **fogueres de la nit de Sant Joan**.

El diumenge abans de sant Joan se celebra **l'Aplec del Canigó**, trobada que té per finalitat pujar al cim del Canigó (2.784 metres) feixos de llenya portats per gent de les més diverses contrades del nostre país. Aquests feixos serviran per encendre la foguera que, la nit de sant Joan, cremarà dalt del cim, de la qual s'agafarà foc nou per ser retornat al Museu de la Casa Pairal de Perpinyà.

La Flama del Canigó és rebuda pel Parlament de Catalunya, ajuntaments, consells comarcals i entitats culturals i esportives de tot el territori. Cal, doncs, que aquesta Flama del Canigó arribi i es mantingui arreu dels Països Catalans, i que aquest Foc de Sant Joan perduri com a símbol d'esperança i de germanor d'una comunitat que vol i necessita recuperar plenament el seu sentit de pàtria, socialment justa, políticament lliure, econòmicament pròspera i culturalment digna.

La simbologia dels Focs de Sant Joan i la Flama del Canigó

El foc ha estat sempre un símbol en la vida de l'home. Els pobladors primitius dels països mediterranis i europeus ja veneraven les forces de la natura, i amb elles principalment **el sol i el foc**, mitjançant cultes i celebracions. Una, precisament, d'aquestes celebracions ancestrals ha estat transmesa de generació en generació, durant segles, i ha arribat fins avui, amb lleus canvis de simbolisme i dedicació. Es tracta de la celebració del **solstici d'estiu**, heretada dels primers pobladors de les nostres comarques, la qual consistia a festejar amb *fogueres* la nit més curta de l'any, és a dir, l'entrada en la seva època més càlida. Després d'uns quants segles, la celebració del solstici es transforma en els *Focs de Sant Joan*, una de les tradicions i costums més notables de la comunitat catalana.

El foc s'estén pels Països Catalans

Fa molts segles que aquesta celebració –la vetlla, matinada i dia de Sant Joan–, a base de *fogueres* o *falles*, abasta geogràficament totes les comarques dels Països Catalans, des de les Corberes, més enllà dels Pirineus, fins al sud del País Valencià, i des de les terres entrades a l'Aragó fins a les Illes del mar Balear.

Les pràctiques al voltant del foc

Aquesta diada ha donat lloc a un gran nombre de pràctiques i creences d'ordre màgic, que prenen vigència la nit i la matinada de Sant Joan: pactes; l'ús d'unes herbes determinades; dites; danses, cançons i versets, pràctiques al voltant del foc o damunt les seves cendres; peticions i desigs; invocacions i conjurs; l'ús d'una aigua concreta i de la rosada; menjars diversos –les coques i altres dolços–; vins i licors; ofrenes, cerimònies profanes i religioses com processons i comparses; oracions; aplecs, juguesques; i la gran diversitat de fogueres.

La celebració dels Focs de Sant Joan ha tingut de sempre un caràcter social, col·lectiu i cerimoniós; d'aquí ve que hagin mantingut la seva vigència i actualitat, enmig de les vicissituds del nostre poble al llarg de la seva història. El que ha salvat, però, aquest i moltes altres costums ha estat l'arrelament en moltes famílies, les quals han fet sobreviure una multitud de costums, tot i les invasions i les prohibicions d'activitats col·lectives.

El foc al llarg de la història

Trobem ja tradicions ben arrelades amb l'arribada dels primers dominadors: els **romans**, troben ja a les nostres terres comunitats amb vida urbana, alfabet, moneda i ús corrent del ferro, amb costums propis també i celebracions com la del *solstici d'estiu*. La romanització es manifesta plenament fins a l'any 500 de la nostra era, en què passem ja per un poble llatí, basat més en l'alta cultura que no pas en els costums del poble.

El 680, el Concili de Constantinoble decreta la prohibició de totes les pràctiques i supersticions paganes i, amb elles, els *focs* primitius del *solstici d'estiu*. El poble no va acatar tanmateix les ordres donades en aquest sentit i va continuar fent les seves fogueres. Aquesta tossuderia del poble va ser, precisament, el que va provocar la modificació del caire pagà de la festa per donar-li un sentit religiós.

L'any 717, quan la irrupció dels **sarraïns** per les nostres terres, als indrets on eren mal rebuts, aquests deixaven fer i practicar les creences i costums populars. Així és com els nostres *focs* van poder continuar celebrant-se, i sovint amb la participació fins i tot dels mateixos sarraïns. Hi ha una cançó que encara es cantava als inicis del segle XX, i que diu que tots plegats celebren aquesta gran diada:

*Lo dia de Sant Joan
és dia d'alegria,
fan festa els cristians
i els moros de moreria.*

Durant l'**Edat Mitjana**, doncs, els Focs de Sant Joan continuen celebrant-se i els seus grans impulsors van ser els gremis. Amb la incorporació de la **Catalunya Nord** –els antics comtats de Rosselló i Cerdanya– a l'estat francès el 1659, els *Focs de Sant Joan* prenen el caire de **senyal d'identitat catalana** que han continuat mantenint fins al dia d'avui.

L'ocupació de la resta dels Països Catalans per les tropes **franco-castellanes de Felip V** (1707 al País Valencià, 1714 al Principat i 1715 a les Illes) comporta, junt amb l'abolició de les institucions d'autogovern i la prohibició de l'ús públic de la llengua, la marginació total de les nostres tradicions i costums; aquestes, doncs, són prohibides públicament, i amb elles tots els seus organitzadors. Una altra vegada els homes del camp salven no sols els costums relacionats amb els focs, sinó molts més tradicions i costums.

El 1760, vuit homes representatius o regidors, com a delegats de les ciutats principals dels antics regnes de Catalunya, Aragó, Mallorca i València, presenten al rei Carles III el "**Memorial de greuges**". En la queixa exposaven col·lectivament que molts funcionaris destacats en els anomenats regnes violaven els costums més lloables i les ordenances, i introduint cada cop més costums estrangers i perniciosos. Reclamaven també el dret de tornar a establir els gremis i d'aprovar-ne les ordenances. L'any següent, al Principat, el capità general Marquès de Mina començà a autoritzar les festes populars, i es van tornar a celebrar les *falles* o *Focs de Sant Joan*.

Amb l'entrada al segle XIX, s'inicia la recuperació, sobretot amb l'acció posterior de la **Renaixença**, i es produeix un retrobament entre el camp i les viles i ciutats a la recerca patriòtica de les arrels del nostre Poble. El 1885, mossèn Cinto Verdaguer canta els focs i els fallaires en el seu poema *Canigó*. Els focs són enaltits també per altres poetes nostres, com Maragall, Girbal i Jaume, Duran, Tortajada, Garcés, entre altres.

Amb l'**estatut d'autonomia**, el 1933, excursionistes, estudiants i molts altres ciutadans donen sentit de comunitat als *Focs de Sant Joan*, i encenen fogueres a totes les viles i muntanyes de les nostres terres, com a senyal d'inici del retrobament d'una comunitat. Acabada, però, la guerra d'Espanya, el 1939, torna a produir-se un replegament en tot el que ens identifica com a poble, i amb prou feines són permeses aquelles tradicions i costums que no portin problemes, és a dir, les més buides de contingut. Així, els *Focs de Sant Joan* es converteixen en l'ocasió anual de cremar fustes i trastos vells, i la revetlla, o bé es fa en la intimitat familiar, o bé resulta mancada de contingut cívic i cultural.

ÒMNIUM
LENGUA CULTURA PAÍS

